

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO
„DĖL VIEŠOJO SAUGUMO STIPRINIMO IR PLĖTROS PROGRAMOS
PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros programos patvirtinimo“ projektas (toliau – Nutarimo projektas) parengtas, įgyvendinant Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. XII-724 „Dėl Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių planavimo dokumentų rengimo plano patvirtinimo“, 1 punktą ir atsižvelgiant į 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojusį Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymą, kuris iš esmės pakeitė strateginio valdymo (planavimo) sistemą Lietuvoje, bei į Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. gruodžio 16 d. nutarimu Nr. XIV-795 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ atnaujintą Nacionalinio saugumo strategiją. Nutarimo projekte atliepiami ir 2021–2022 m. pasikeitusios saugumo aplinkos nulemti iššūkiai.

Nutarimo projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 8 straipsnio ir 18 straipsnio 2 dalies nuostatomis.

Nutarimo projektu siūloma patvirtinti Viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros programą (toliau – Programa) kaip ilgalaikę valstybinę saugumo stiprinimo programą, kuria siekiama įgyvendinti Nacionalinio saugumo strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinio saugumo strategija), nustatytus uždavinius ir 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinis pažangos planas), nustatytus 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ uždavinius, priskirtinus viešojo saugumo valstybės veiklos sričiai (toliau – viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždaviniai).

Programa įgyvendinami viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždaviniai apimtų:

– Nacionalinio saugumo strategijos 32.6 papunkčio nuostatą dėl Lietuvos kariuomenės sąveikos su viešojo saugumo institucijomis stiprinimo, 32.11 papunktyje nustatytą uždavinį stiprinti ginkluotąsias pajėgas sudarančių institucijų parengtumą veikti su Lietuvos kariuomene, aprūpinant Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (toliau – NATO) standartus atitinkančia ginkluote, amunicija ir ekipuote, 36.5 papunkčio nuostatą dėl viešojo saugumo institucijų gebėjimų ir pajėgumų atremti hibridines grėsmes, dalyvauti valstybės gynyboje ir užtikrinti nacionaliniam saugumui svarbių įrenginių, turto ir objektų fizinę apsaugą vystymo, 39 punkte nustatytus Europos Sąjungos (toliau – ES) išorės sienos apsaugos, migracijos procesų valdymo

užtikrinimo uždavinius, 40 punkte nustatytus terorizmo, ekstremizmo ir radikalizacijos prevencijos užtikrinimo uždavinius ir 41 punkte nustatytus valstybės finansų sistemos apsaugos stiprinimo ir efektyvios kovos su organizuotu nusikalstamumu užtikrinimo uždavinius;

– Nacionaliniame pažangos plane nustatytą 10.6 uždavinį „Padidinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir sustiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę“, 10.7 uždavinį „Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes“ ir 10.8 uždavinį „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą“.

2. Projekto iniciatoriai ir rengėjai

Nutarimo projekto rengėja – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

Pirmąją Programos projektą rengė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2020 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1V-488 „Dėl tarpinstitucinės darbo grupės sudarymo“ sudaryta darbo grupė, kurioje dalyvavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, vidaus reikalų ir finansų ministrų valdymo sričių statutinių įstaigų ir Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos atstovai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Projekte aptarti teisiniai santykiai

Nutarimo projektu tvirtinamos Programos projekto nuostatos apima klausimus, kurie šiuo metu aptarti Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimu Nr. XII-1682 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo“ patvirtintoje Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programoje (toliau – Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programa).

Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programoje nustatyti ilgalaikiai viešojo saugumo plėtros tikslai, uždaviniai ir jų įgyvendinimo kryptys nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos ir kontrolės, terorizmo prevencijos ir kontrolės, valstybės sienos kontrolės ir priešgaisrinės bei civilinės saugos srityse.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Nutarimo projektu tvirtinama Programa pakeistų šiuo metu galiojančią Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programą.

Programos projektas buvo rengiamas, vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo 8 straipsnio nuostata, kad ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos yra „planavimo dokumentai, kuriuose, siekiant įgyvendinti Nacionaliniame pažangos plane nustatytus strateginius tikslus ir pažangos uždavinius, įgyvendinančios Nacionalinio saugumo strategiją, nustatomos valstybės mastu įgyvendinamos pažangos priemonės, rezultato rodikliai, nurodomos preliminarios pažangos uždaviniams įgyvendinti reikalingos pažangos lėšos“, ir Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 96 punkto nuostata, kad „ilgalaike valstybinę saugumo stiprinimo programą sudaro Strateginio valdymo įstatymo 8

straipsnio 1 punkte nurodyti elementai, taip pat kiti elementai, kurių reikia Nacionalinio saugumo strategijai įgyvendinti Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnyje nustatyta tvarka“.

Atsižvelgiant į Programos projekto II skyriuje „Aplinkos analizė“ įvardytas problemas ir jų priežastis bei pasikeitusį nacionalinio saugumo kontekstą, Programos projekte nustatyti viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždavinių įgyvendinimo prioritetai:

- viešojo saugumo institucijų ir jų sistemos pasirengimo atremti hibridines grėsmes ir veikti nepaprastosios padėties, mobilizacijos ir karo padėties metu stiprinimas;
- ES išorės sienos (Lietuvos Respublikos dalies) apsaugos stiprinimas;
- viešojo saugumo institucijų aprūpinimas pakankamais reikiamų kompetencijų žmogiškaisiais ištekliais;
- nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos veiksmingumo didinimas;
- priešgaisrinės saugos efektyvumo didinimas.

Taip pat Programos projekte nustatytos viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždavinių įgyvendinimo kryptys. Kryptys nustatytos pagal tris uždavinių blokus:

- uždavinių, skirtų ES išorės sienos apsaugai ir migracijos kontrolei;
- uždavinių, skirtų nusikalstamumo ir terorizmo prevencijai ir kontrolei;
- uždavinių, skirtų viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

Vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo 8 straipsniu, Programos projekte numatytos pažangos priemonės, skirtos Nacionaliniame pažangos plane nustatytiems pažangos uždaviniams (10.6 uždaviniui „Padidinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir sustiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę“, 10.7 uždaviniui „Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes“ ir 10.8 uždaviniui „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą“) įgyvendinti, šių pažangos priemonių rezultato rodikliai ir preliminaros pažangos lėšos Programai įgyvendinti.

Pažangos lėšos Programos projekte nurodytos pagal finansines projekcijas, numatytas Nacionaliniame pažangos plane Vidaus reikalų ministerijai 10 strateginiam tikslui „Stiprinti nacionalinį saugumą“ įgyvendinti. Lietuvos Respublikos Vyriausybė Nacionaliniame pažangos plane numatytas finansines projekcijas reguliariai peržiūrės ir prireikus tikslins. Preliminarios pažangos lėšos Programai įgyvendinti ir pažangos priemonės, nurodant jas įgyvendinant dalyvaujančias institucijas, priemonių rezultato rodiklius ir siekiamas jų reikšmes, nurodytos Programos priede. Programos priede pažangos priemonės nurodytos prioriteto tvarka.

Priėmus Nutarimo projektą, būtų nustatyti viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždavinių įgyvendinimo prioritetai ir kryptys bei pažangos priemonės, kurias įgyvendinant būtų sprendžiamos viešojo saugumo srityje kylančių grėsmių nacionaliniam saugumui problemos:

- neteisėtos migracijos ir neteisėto prekių judėjimo keliamų grėsmių problema;
- nusikalstamumo ir terorizmo keliamų grėsmių problema;
- nepakankamai veiksmingai funkcionuojančių viešojo saugumo institucijų problema.

Įgyvendinant Programą, taip pat būtų siekiama pasirengti naujiems galimiems iššūkiams ir mažinti ateities grėsmių riziką ir pavojus.

Programa būtų įgyvendinama, rengiant ir įgyvendinant pažangos priemones, numatytas Programoje, taip pat kitose plėtros programose, kurių valdytojai yra Programą įgyvendinančios ministerijos, ir vykdant tęstinės veiklos priemones, numatytas Programą įgyvendinančių institucijų veiklos lygmens planavimo dokumentuose.

Programos įgyvendinimas būtų vertinamas pagal Programoje numatytų pažangos priemonių rezultato rodiklius, nurodytus Programos priede, bei pagal Nacionalinio pažangos plano 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ 10.6 uždavinio „Padidinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir sustiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę“, 10.7 uždavinio „Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes“ ir 10.8 uždavinio „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą“ poveikio rodiklius, nustatytus Nacionalinio pažangos plano 1 priede:

Poveikio rodiklio kodas ir pavadinimas	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė
10.6.1. Valstybės sienos kirtimo tvarkos pažeidimų, kai nustatytas pažeidimą padaręs asmuo, dalis, proc.	82 (2019)	85	90
10.7.1. Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų	102 (2020)	98	93
10.7.2. Ištirtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis, proc.	65 (2020)	70	77
10.8.1. Visuomenės pasitikėjimas policija, ne mažiau kaip, proc.	73 (2020)	75	78
10.8.2. Visuomenės pasitikėjimas valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, ne mažiau kaip, proc.	90 (2020)	91	92

Į Programos projektą neįtraukta su civiline sauga susijusių nuostatų, kurios šiuo metu numatytos Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programoje. Atsižvelgus į poreikį civilinei saugai Lietuvoje teikti aukščiausią prioritetą ir sudaryti tinkamas prielaidas tvariai civilinės saugos sistemos plėtrai, nuspręsta parengti atskirą Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programą. Tokia programa užtikrintų sisteminius pokyčius civilinės saugos srityje, įgyvendinant Nacionalinio saugumo strategijos 36 punkte nustatytus valstybės pasirengimo valdyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas užtikrinimo uždavinius (išskyrus 36.5 papunkčio nuostatas dėl hibridinių grėsmių atėmimo, dalyvavimo valstybės gynyboje ir nacionaliniam saugumui svarbių įrenginių, turto ir objektų fizinės apsaugos) ir Nacionalinio pažangos plano 10.4 uždavinį „Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto Projekto pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Patvirtinus Programos projektą, laukiama teigiamų rezultatų – būtų nustatytos veiklos kryptys ir pažangos priemonės, kurias įgyvendinant būtų siekiama esminių pokyčių stiprinant viešojo saugumo institucijų atsaką į grėsmes nacionaliniam saugumui. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas Projektas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Programos įgyvendinimas turės teigiamą poveikį kriminogeninei situacijai, nes Programos projekte numatytos veiklos kryptys ir pažangos priemonės, skirtos prielaidoms veiksmingai nusikaltimų ir terorizmo prevencijai sudaryti ir kontrolei bei viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

7. Kaip Projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Nutarimo projektas tiesiogiai nesusijęs su verslo sąlygoms ir jo plėtra, tačiau Nutarimo projektu tvirtinamos Programos įgyvendinimas turėtų teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes mažintų galimą nusikaltimų grėsmę ir žalą verslui.

8. Ar Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Nutarimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Nutarimo projektą, būtų pripažintas netekusiu galios Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimas Nr. XII-1682 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo“.

10. Ar Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Nutarimo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų. Nutarimo projekte neapibrėžiamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai, kurie turėtų būti įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Nutarimo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir ES dokumentams.

12. Jeigu Projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 82 punktu, kiekvienai Programoje numatytai pažangos priemonei būtų parengtas ir vidaus reikalų ministro įsakymu patvirtintas pažangos priemonės aprašas, kuriame būtų nustatyti pažangos priemonės finansavimo planas, siejami rezultatai ir priemonės veiklų suvestinė.

Kasmet būtų rengiamas ir vidaus reikalų ministro įsakymu tvirtinamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių strateginis veiklos planas, kuriame būtų planuojami 3 metų asignavimai, skirti Programoje numatytoms pažangos priemonėms, detalizuojant jų įgyvendinimą ir siekiamus rezultatus.

Programą įgyvendinančios kitos valstybės institucijos ir įstaigos priemonės ir veiksmus Programai įgyvendinti pagal savo kompetenciją planuotų jų rengiamuose ir tvirtinamuose planavimo dokumentuose.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Projektui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Programos projekto priede nurodytos preliminarios pažangos lėšos Programai įgyvendinti, kurių suma sudaro 296 342 tūkst. eurų. Vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo 12 straipsnio 1 dalies nuostata, kad „nacionalinėse plėtros programose planuojamos Nacionaliniame pažangos plane nustatytiems pažangos uždaviniams įgyvendinti reikalingos pažangos lėšos, kurios negali viršyti Nacionaliniame pažangos plane nustatytų finansinių projekcijų“, minėta suma nurodyta pagal finansines projekcijas, numatytas Nacionaliniame pažangos plane Vidaus reikalų ministerijai 10 strateginiam tikslui „Stiprinti nacionalinį saugumą“ įgyvendinti. Finansinės projekcijos bus reguliariai peržiūrimos ir prireikus tikslinamos.

Rengiant Programos projektą, preliminariai įvertinta, kad Nacionalinio pažangos plano 10.7 uždaviniui „Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes“ ir 10.8 uždaviniui „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą“ visapusiškai įgyvendinti prireiktų papildomų finansinių išteklių (pažangos lėšų) – daugiau kaip 300 000 tūkst. eurų (neįskaitant lėšų, reikalingų Programos pažangos priemonei „Tobulinti vidaus tarnybos sistemos pareigūnų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą“ ir vidaus reikalų sistemos pareigūnų motyvacijai padidinti, nes jų poreikis būtų apskaičiuotas, priėmus sprendimus dėl įgyvendinimo būdų). Papildomas pažangos lėšų poreikis susijęs su atsaku į saugumo konteksto pokyčius, kuriuos nulėmė Baltarusijos režimo organizuotos instrumentalizuotos migracijos hibridinė ataka ir Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą, taip pat su Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės rekomendacijų, pateiktų 2021 m. valstybinio audito ataskaitose „Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veikla mažinant gaisrų skaičių ir jų padarytus nuostolius“ ir „Policijos vykdoma nusikaltimų prevencija ir tyrimas“, ir Aštuonioliktosios Lietuvos

Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, veiksmų (11.6.2, 11.6.5, 11.6.9 ir 11.6.10 papunkčiai) įgyvendinimu. Papildomos pažangos lėšos būtų reikalingos: nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos organizavimo Lietuvos Respublikoje sistemai sukurti (apie 3 000 tūkst. eurų); viešojo saugumo institucijų pareigūnų aprūpinimui priemonėmis, skirtomis veikti nepaprastosios padėties, mobilizacijos ir karo padėties metu (apie 184 000 tūkst. eurų); nacionaliniam saugumui svarbių objektų fizinei apsaugai sustiprinti (apie 7 000 tūkst. eurų); vidaus reikalų sistemos pareigūnų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo sistemos pertvarkai; vidaus reikalų sistemos pareigūnų motyvacijai padidinti; policijos įstaigų pastatų statybai ir rekonstrukcijai bei Lietuvos policijos mokyklos padidėjusios rizikos situacijų įveikimo mokymo kompleksui įrengti (apie 22 000 tūkst. eurų); gaisrinių statybai ir rekonstrukcijai bei informacinėms sistemoms tobulinti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos (apie 108 000 tūkst. eurų).

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nutarimo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis: „viešasis saugumas“, „ilgalaikė valstybinė saugumo stiprinimo programa“, „viešojo saugumo stiprinimas“, „viešojo saugumo plėtra“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
